

Balanceren tussen regulering en klantwensen

Technologie geeft de doorslag in de controlepraktijk

Omzet wettelijke controles 9% van totale omzet

Omzet accountancybranche stagneert

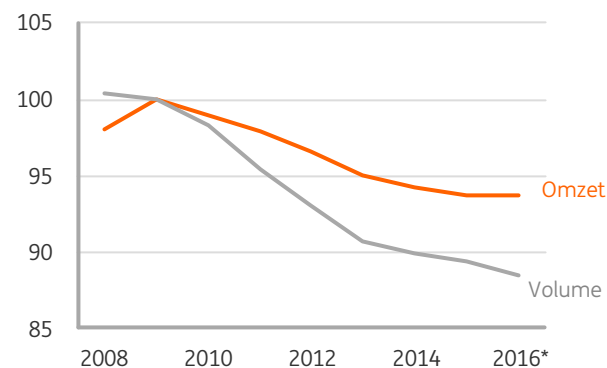
Omzet accountancybranche stagneert

Omzet stabiel in 2016

In de eerste helft van 2015 is de omzet van de accountancybranche met 0,5% gedaald. Voor heel 2015 wacht daarom opnieuw een stagnerende omzet. In 2016 blijven digitalisering, automatisering en standaardisering zorgen voor omzetsdruk. In 2016 blijft de brancheomzet naar verwachting gelijk aan die van 2015. De omzetstagnatie verbloemt de onderliggende dynamiek van de verschillende praktijken. Zo kalft het administratie en samenstel werk verder af. Meer en meer klanten kiezen voor gebruiksvriendelijke (online) boekhoudprogramma's. De groeiende economie en aantrekkende bedrijvigheid vormen via uitbreiding van advisering, ook op fiscaal vlak, enig tegenwicht.

Omzet en volume accountancybranche stagneren na jarenlange daling

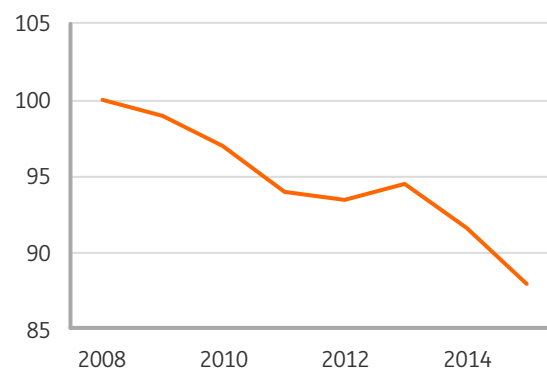
Index 2009=100

Gerealiseerde uurtarieven 12% gedaald

De prijzen voor het werk van accountants, fiscalisten en administrateurs nemen dit jaar niet toe. In de eerste zes maanden van 2015 daalde het gerealiseerde tarief met gemiddeld 0,2% ten opzicht van een jaar eerder. Binnen de controlepraktijk staan de tarieven ook nog sterk onder druk, met een afname van 4,1% in de eerste helft van 2015. Sinds 2008 zijn de gerealiseerde uurtarieven per saldo 12% gedaald. Tegenover lagere tarieven staat sinds pakweg 2014 een toename van het aantal uren, gegeven het extra werk vanwege roulatie en de inspanningen om de kwaliteit te verhogen.

Tarieven accountantscontrole 12% gedaald sinds 2008

Bron: CBS, ramingen ING Economisch Bureau

Markt wettelijke controles groeiend

Markt wettelijke controles € 800 miljoen

De wettelijke controlemarkt is goed voor ruim € 800 miljoen omzet, minder dan 10% van de totale omzet van de totale accountancybranche. Controles vormen een klein maar naar verwachting groeiend aandeel van de omzet. In 2014 werden 21.800 wettelijke controles uitgevoerd door 361 kantoren. Naar verwachting worden controles uitgebreider, zowel door de groei van het aantal organisaties van openbaar belang (OOB), als de nagestreefde verbetering van de kwaliteit.

€ 32.600

Kosten gemiddelde wettelijke controle voor niet-OOB

€ 126.400

Kosten gemiddelde wettelijke controle voor OOB

Duurdere controles door extra werk

De AFM vraagt van kantoren dat zij de op dossiervorming gerichte werkzaamheden opvoeren. De prijs voor een controle, zal hierdoor via de inzet van meer (en schaarser wordend) personeel, stijgen. De toename van het tarief wordt wel beperkt door concurrentie. Met name voor controles van organisaties van openbaar belang (OOB), gedomineerd door de Big 4, is de prijs in 2014 nog sterk afgenomen. De vanaf 1 januari 2016 ingaande verplichte roulatie van kantoor speelt hier via concurrentie bij aanbestedingen een rol. In 2014 wisselde 13% van de OOB's van kantoor. In 2010 was dit maar 4%.

Minder dossiers per accountant?

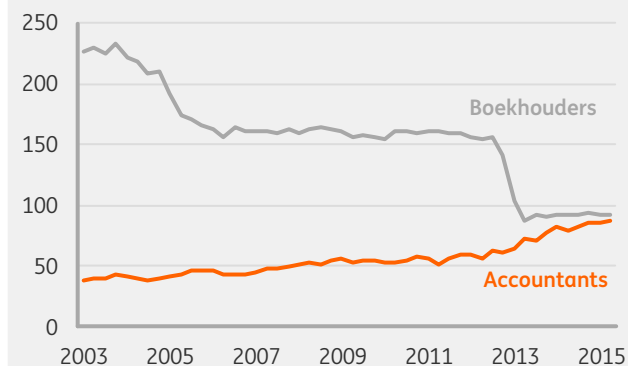
Bovendien verwacht de AFM dat het aantal dossiers dat per accountant wordt uitgevoerd eerder daalt dan stijgt. Het gemiddelde van de Big4 kantoren, die meer dan de helft van alle wettelijke controles uitvoeren, ligt stabiel op 20. Het jaargemiddelde van accountants van de overige kantoren die OOB's mogen controleren is flink toegenomen van 11 naar 16. Hierbij speelt mee dat een aantal kantoren afscheid nam van de OOB-vergunning. Kennelijk zijn de kantoren die hun OOB-vergunning hebben behouden productiever of hebben zij de productie opgevoerd.

Meer accountants, minder boekhouders

De automatisering van administratie en samenstelsysteem binnen de accountancy is ook te zien aan de bredere ontwikkeling van het aantal accountants en boekhouders in Nederland. Er is minder behoefte aan handwerk en meer vraag naar hoger opgeleid personeel. Het aantal accountants (en controllers) binnen en buiten de accountancy benadert nu het aantal boekhouders. Tien jaar geleden waren er nog vier keer zoveel boekhouders als accountants!

Aantal accountants benadert aantal boekhouders

Aantallen maal 1000

Bron: CBS

Meer aandacht voor dossier, minder voor de klant?

Toegevoegde waarde van controle voor klant in verdrukking

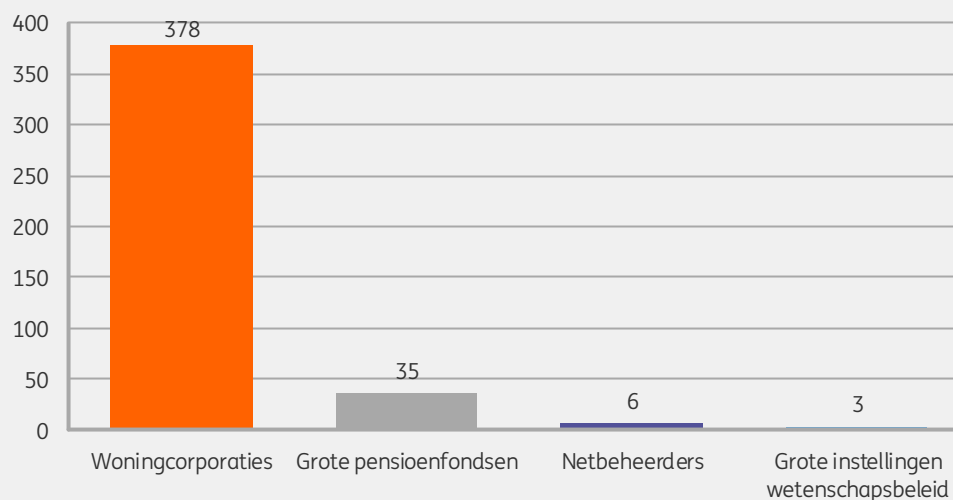
De grotere nadruk op het documenteren van de controle in leidt tot extra werk voor de controlerende kantoren. De directe toegevoegde waarde voor de klant van deze dossierverdikking is echter beperkt. Bovendien ontstaat het gevaar dat de tijd die gereserveerd is voor de interactie met de klant over bijvoorbeeld verdere verbetering van de processen of de administratieve organisatie, onder druk komt te staan. De toegevoegde waarde van een controle voor de betalende klant wordt zo zelfs kleiner. Dit brengt dan meer druk vanuit klanten op de prijs, terwijl aanbestedingen voor controleopdrachten al zeer sterk door de prijs gedreven zijn. Er is in feite maar 1 uitweg uit deze spagaat: technologie inzetten om zo digitale data beter te benutten. Dit kan op termijn de efficiency verhogen, maar ook de toegevoegde waarde voor klanten vergroten.

Meer OOB's, meer omzet

In recente rapporten van AFM, NBA, de Algemene Rekenkamer en de parlementaire enquêtecommissie Woningcorporaties wordt gesuggereerd om bij organisaties met een groot maatschappelijk belang of gefinancierd met publiek geld een uitgebreidere accountantscontrole te laten uitvoeren. De Minister van Financiën is nu van plan om de woningcorporaties, netbeheerders, grote pensioenfondsen en de instellingen voor het wetenschapsbeleid de Koninklijke Bibliotheek, NWO en KNAW aan te merken als OOB's. Bijna al deze organisaties hadden al een wettelijke controleplicht. Toch heeft dit een impact op de controlemarkt. Een vooraf in te schatten effect is de groei van de markt. Kijkend naar het aantal extra OOB-controles van misschien 422 en de verschillen in het gemiddelde tarief van een controle, kan de controleomzet ongeveer 5% hoger uitkomen.

Nieuwe OOB's zijn vooral woningcorporaties

Aantal mogelijk nieuwe OOB's naar categorie

Bron: ING Economisch Bureau op basis Kamerbrief Minister van Financiën

Technologie kan beste van twee werelden brengen

Technologie kan kwaliteit verhogen voor klant en maatschappij

De focus van de inzet van technologie in de controlepraktijk is momenteel vooral gericht op eigen kantoorprocessen, zoals digitale dossiervorming. Die aandacht is nodig, maar vooral tot kleine verbeteringen in de efficiency, omdat hier in het verleden al aan gewerkt zou moeten zijn. De grootste winst nu kan geboekt worden door de inzet van technologie bij de analyse van klantdata.

Een eerste logische stap in het gebruik van de digitale data van klanten is de analyse op afwijkingen. Het gaat dan vooral om analyse van prestaties, mogelijke kostenbesparingen en bedrijfstransacties. Data-analyse kan ook worden ingezet voor risicomanagement, interne controle en het monitoren van transacties. Daarvoor is een verdiepingsslag naar de analyse van primaire processen zoals inkoop en verkoop, nodig.

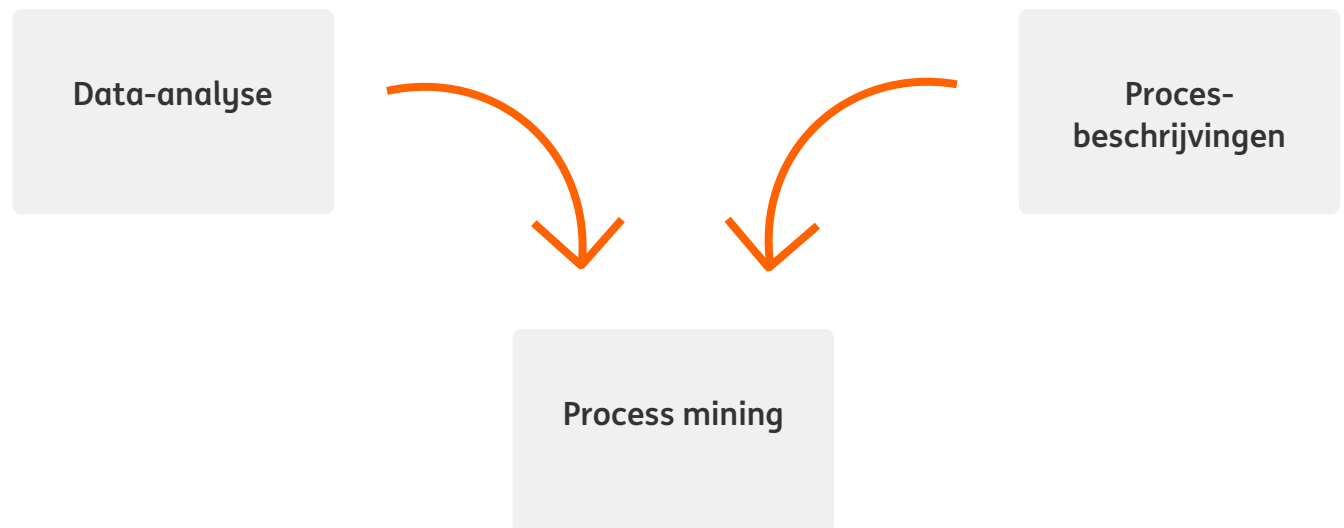
Process mining voor efficiëntere en betere controle

De data-analyse is een opstap naar process mining, de techniek die bedrijfsprocessen analyseert op basis van digitaal vastgelegde gebeurtenissen. Er is meer gedetailleerde informatie nodig dan bij de eerder beschreven data-analyse. Zo wordt het functioneren van processen zoals vooraf bedacht en voorgeschreven gecontroleerd met het werkelijke verloop. Hierdoor kunnen verbeterpunten voor de klant worden gevonden en aanpassingen worden gedaan. Voor een klant is inzicht in de juiste werking van processen en beheersingsmaatregelen zeer relevant.

Het beste van twee werelden

De accountantscontrole kan met gebruik van de digitale transactie- en procesdata zowel efficiënter als grondiger verlopen. In plaats van het uitvoeren van lijncontroles, proceduretesten of interviews kan met process mining een volledig op data gebaseerde 100%-controle worden gedaan. Als de klant de data-analyse en process mining onderdeel maakt van de interne beheersingsmaatregelen wordt de controle door de accountant nog efficiënter, omdat de accountant de analyses van de onderneming kan gebruiken. Zo ontstaat meer inzicht in de situatie van de klant, waarmee de accountant het advies kan verrijken.

In process mining komen de blauwdruk van processen en praktijkdata samen

Omarmen data gedreven accountantscontrole grote maar noodzakelijke stap

Beren op de weg

Als er veel voordelen zijn aan de stap naar meer data-analyse en process mining in de controle, waarom gebeurt het in de praktijk dan nog relatief weinig? Hiervoor zijn veel redenen, die gerelateerd zijn aan:

- Financiën,
- complexiteit,
- kennis, en
- gedrag.

Investeren in nieuwe technologie vraagt financiële middelen, hiervoor is niet altijd ruimte of de bereidheid. De complexiteit ten aanzien van het inpassen van controlestandaarden en het veranderen van de audit-organisatie vormt een verdere belemmering. Bovendien ontbreekt vaak de kennis, ook al omdat er in accountantsopleidingen weinig tot geen aandacht voor data-analyse is. Bij al deze factoren speelt mee dat de bereidheid om te veranderen beperkt is.

Na twee tot drie jaar investeren dalen kosten fors

Het maken van de stap naar meer data-analyse en process mining vraagt om visie op controle in de toekomst en enige durf. Samen met klanten zal gewerkt moeten worden aan het ontsluiten van procesdata en de kwaliteit van de interne organisatie. Na dit investeringsproces dat twee tot drie jaar kan duren, dalen de kosten en inspanning enorm. Een beter gebruik van digitale data in de technologische mogelijkheden is zo de sleutel voor het verlichten van de prijsdruk en tegelijkertijd het verhogen van de kwaliteit van de controle, zodat aan de maatschappelijke wensen voldaan kan worden.

Met dank aan

Pieter de Kok
Alexander Leppink

Coney
BDO

Colofon

Ferdinand Nijboer

ING Economisch Bureau

06 5185 2971

ferdinand.nijboer@ing.nl

Sasja Winters

Sectormanager Zakelijke dienstverlening

06 3028 4163

sasja.winters@ing.nl

Disclaimer

De informatie in dit rapport geeft de persoonlijke mening weer van de analist(en) en geen enkel deel van de beloning van de analist(en) was, is, of zal direct of indirect gerelateerd zijn aan het opnemen van specifieke aanbevelingen of meningen in dit rapport. De analisten die aan deze publicatie hebben bijgedragen voldoen allen aan de vereisten zoals gesteld door hun nationale toezichhouders aan de uit oefening van hun vak. Deze publicatie is opgesteld namens ING Bank N.V., gevestigd te Amsterdam en slechts bedoeld ter informatie van haar cliënten. ING Bank N.V. is onderdeel van ING Groep N.V. Deze publicatie is geen beleggingsaanbeveling noch een aanbieding of uitnodiging tot koop of verkoop van enig financieel instrument. Deze publicatie is louter informatief en mag niet worden beschouwd als advies. ING Bank N.V. betreft haar informatie van betrouwbaar geachte bronnen en heeft alle mogelijk zorg betracht om er voor te zorgen dat ten tijde van de publicatie de informatie waarop zij haar visie in dit rapport heeft gebaseerd niet onjuist of misleidend is. ING Bank N.V. geeft geen garantie dat de door haar gebruikte informatie accuraat of compleet is. De informatie in dit rapport kan gewijzigd worden zonder enige vorm van aankondiging. ING Bank N.V. noch één of meer van haar directeuren of werknemers aanvaardt enige aansprakelijkheid voor enig direct of indirect verlies of schade voortkomend uit het gebruik van (de inhoud van) deze publicatie alsmede voor druk- en zetfouten in deze publicatie. Auteursrecht en rechten ter bescherming van gegevensbestanden zijn van toepassing op deze publicatie. Overneming van gegevens uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron wordt vermeld. In Nederland is ING Bank N.V. geregistreerd bij en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. De tekst is afgesloten op 18 november 2015.